

ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΑΛΑΝΤΩΣΕΙΣ (1)

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2021

ΘΕΜΑ Α

(Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Μία απάντηση σωστή)

Α.1. Σε ένα σώμα που εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση, σε κάποιο χρονικό διάστημα στο οποίο η επιτάχυνση του είναι αρνητική και το μέτρο της μειώνεται, η ορμή του σώματος είναι,

- α. θετική και το μέτρο της αυξάνεται
- β. θετική και το μέτρο της μειώνεται
- γ. αρνητική και το μέτρο της αυξάνεται
- δ. αρνητική και το μέτρο της μειώνεται

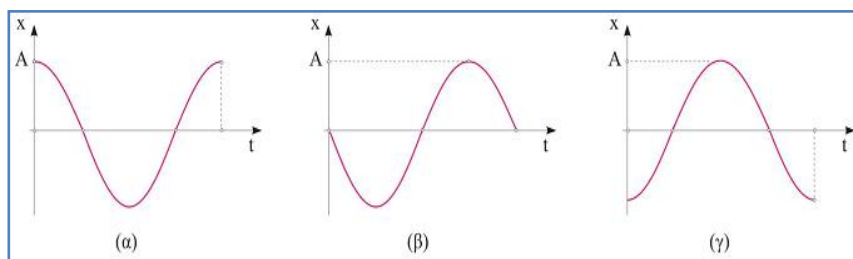
(Μονάδες 5)

Α.2. Η δύναμη επαναφοράς που ασκείται σε ένα σώμα μάζας m που εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση είναι ίση με F . Το πηλίκο $\frac{F}{m}$

- α. παραμένει σταθερό σε σχέση με το χρόνο.
- β. μεταβάλλεται αρμονικά σε σχέση με το χρόνο.
- γ. αυξάνεται γραμμικά σε σχέση με το χρόνο.
- δ. γίνεται μέγιστο, όταν το σώμα διέρχεται από τη θέση ισορροπίας.

(Μονάδες 5)

Α.3. Η γραφική παράσταση της κινητικής ενέργειας ενός απλού αρμονικού ταλαντωτή σε συνάρτηση με το χρόνο φαίνεται στο διπλανό σχήμα. Αν τη χρονική στιγμή t_1 η ταχύτητα του σώματος έχει θετικό πρόσημο, η γραφική παράσταση της απομάκρυνσης σε συνάρτηση με το χρόνο είναι η:

1ο Διαγώνισμα στις ταλαντώσεις

α.το α

β.το β

γ.το γ

δ.κανένα από τα α,β,γ,

(Μονάδες 5)

A.4.Ένα σώμα εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση. Το μέτρο της ταχύτητας μειώνεται

α.Διαρκώς κατά το χρονικό διάστημα στο οποίο η αλγεβρική τιμή της επιτάχυνσης είναι αρνητική.

β.Όταν η συνισταμένη δύναμη είναι ομόρροπη της ορμής του σώματος.

γ.Όταν το μέτρο της συνισταμένης δύναμης μειώνεται.

δ.Όταν το μέτρο της συνισταμένης δύναμης αυξάνεται.

(Μονάδες 5)

A.5.Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη Σωστό,για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη Λάθος για τη λανθασμένη.

α.Ο ρυθμός μεταβολής της ορμής ενός σώματος που πραγματοποιεί απλή αρμονική ταλάντωση αποκτά μέγιστο μέτρο κάθε φορά που μηδενίζεται η ορμή του σώματος

β.Το έργο της δύναμης επαναφοράς που δέχεται ένα σώμα το οποίο πραγματοποιεί απλή αρμονική ταλάντωση είναι θετικό σε μια χρονική διάρκεια στην οποία η δύναμη είναι αρνητική και το μέτρο της μειώνεται

γ.Ο ρυθμός μεταβολής της κινητικής ενέργειας ισούται με μηδέν στις ακραίες θέσεις της τροχιάς του

δ.Σε δύο θέσεις που ισαπέχουν από τη θέση ισορροπίας σε μια απλή αρμονική ταλάντωση, η αλγεβρική τιμή της δύναμης επαναφοράς που ασκείται στο σώμα που ταλαντώνεται είναι η ίδια.

ε. Περίοδος της ταλάντωσης ονομάζεται ο ελάχιστος απαιτούμενος χρόνος για να επιστρέψει το σώμα στην αρχική του θέση.

(Μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Β

B1.Δύο σώματα Σ_1 και Σ_2 μαζών m_1 και m_2 αντίστοιχα πραγματοποιούν απλές αρμονικές ταλαντώσεις πάνω στη διεύθυνση του άξονα $x'x$ και έχουν εξισώσεις απομάκρυνσης

$$x_1 = A \eta\mu(\omega t + \pi)$$

και

$$x_2 = A \eta\mu(\omega t + \frac{\pi}{2})$$

Τα δύο σώματα αρχίζουν τις ταλαντώσεις τους συγχρόνως.Η μέγιστη απόσταση στην οποία θα βρεθούν τα δύο σώματα μέχρι να συναντηθούν είναι:

1ο Διαγώνισμα στις ταλαντώσεις

α. $2\sqrt{3}A$

β. $\sqrt{2}A$

γ. A

I. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση

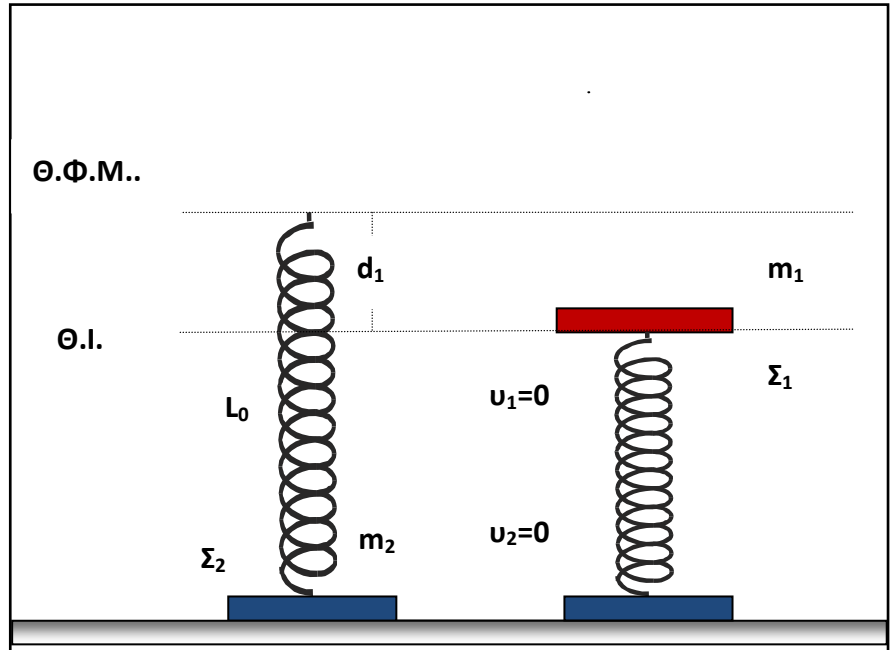
(Μονάδες 2)

II. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

(Μονάδες 6)

B2. Το ελατήριο στο παρακάτω σχήμα είναι ιδανικό και το σώμα Σ_1 ηρεμεί στο πάνω άκρο του.

Στην κατάσταση αυτή του συστήματος το ελατήριο είναι συσπειρωμένο κατά d_1 . Το σώμα Σ_2 ηρεμεί επίσης, σε επαφή με το οριζόντιο δάπεδο. Τα σώματα είναι στερεωμένα στα άκρα του ελατηρίου. Ασκούμε στο σώμα Σ_1 μία κατακόρυφη δύναμη $\vec{F}$ με φορά προς τα κάτω τέτοια ώστε το σώμα Σ_1 να μετακινηθεί χαμηλότερα με μια **σταθερή πολύ μικρού μέτρου ταχύτητα** και να έρθει στη θέση P όπου ηρεμεί. Τη στιγμή αυτή η

δύναμη $\vec{F}$ έχει μέτρο $F=F_0$. Στη συνέχεια αφήνουμε το Σ_1 ελεύθερο και διαπιστώνουμε ότι οριακά αποφεύγεται η απογείωση του Σ_2 .

Επαναφέρουμε το σύστημα στην αρχική κατάσταση. Ασκούμε τώρα στο σώμα Σ_1 μια κατακόρυφη **σταθερή** δύναμη $\vec{F}_1$, μέτρου F_1 με φορά προς τα κάτω, μέχρι την θέση όπου μηδενίζεται η ταχύτητα του Σ_1 . Τη στιγμή που μηδενίζεται η ταχύτητα του Σ_1 **αποσύρεται η δύναμη $\vec{F}_1$** . Διαπιστώνουμε ότι πάλι οριακά αποφεύγεται η απογείωση του Σ_2 .

Ο λόγος $\frac{F_0}{F_1}$ έχει τιμή:

α. 2

β. 1

γ. 4

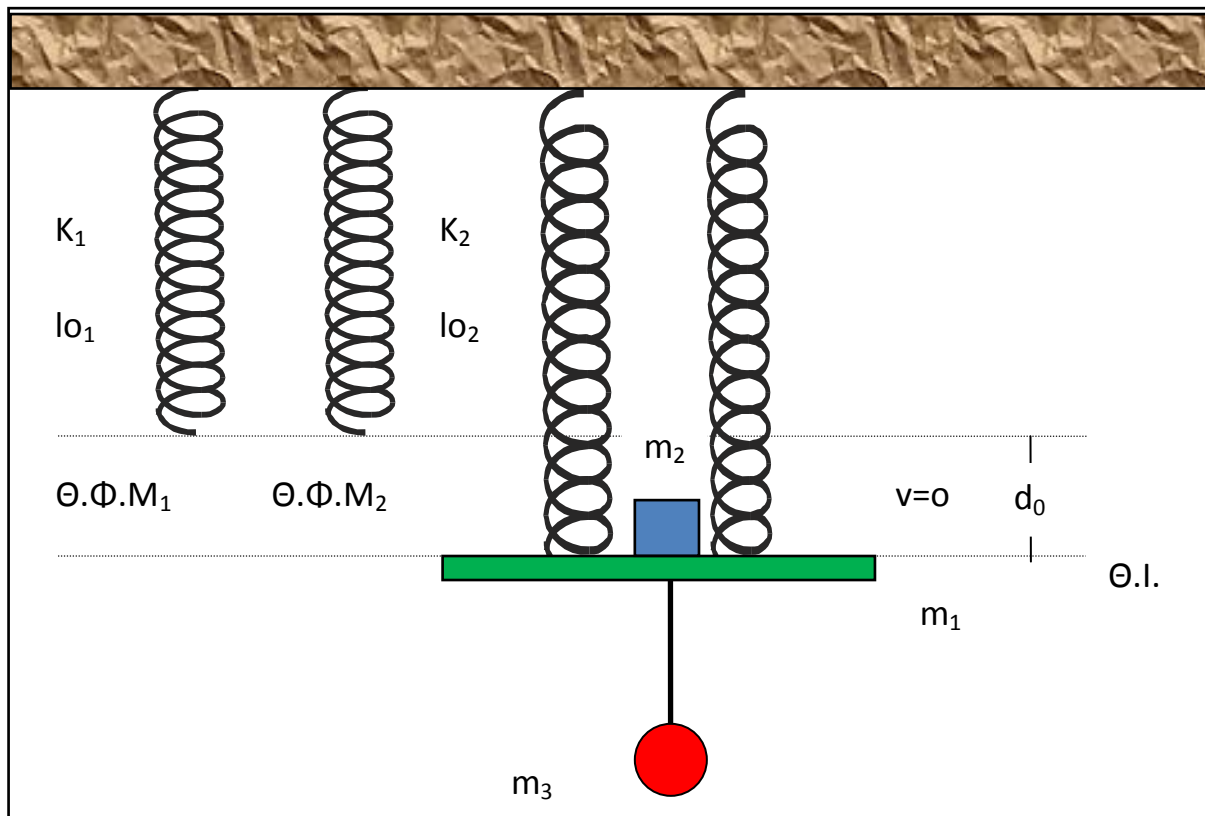
I. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση

(Μονάδες 2)

II. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

(Μονάδες 6)

B3. Για το παρακάτω σχήμα δίνονται $k_1=k_2=k$, $m_1=m$, $m_2=6m$, $m_3=m$. Αρχικά το σύστημα των τριών σωμάτων ηρεμεί και το ελατήριο είναι επιμηκυμένο κατά d_0 . Εκτρέπουμε το σύστημα των τριών προς τα κάτω ώστε τα ελατήρια να υποστούν πρόσθετη παραμόρφωση κατά d_1 (πλέον της d_0) τέτοια ώστε όταν τα σώματα αφεθούν να πραγματοποιήσουν ταλάντωση να μην κινδυνεύει ούτε το νήμα να χαλαρώσει, αλλά ούτε και το σώμα Σ_2 να χάσει την επαφή του με το σώμα Σ_1 .

B3A. Αφήνουμε το σύστημα ελεύθερο. Ο λόγος $\frac{N}{T}$ του μέτρου της δύναμης $\vec{N}$ που ασκεί το σώμα Σ_1 στο σώμα Σ_2 προς το μέτρο της τάσης $\vec{T}$ που ασκεί το νήμα στο Σ_3 , σε μια τυχαία θέση x της ταλάντωσης έχει:

α. Σταθερή τιμή ίση με (6) β. Σταθερή τιμή ίση με (3) γ. Σταθερή τιμή ίση με $\left(\frac{1}{6}\right)$

I. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση

(Μονάδες 2)

II. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

(Μονάδες 7)

B3B. Αν $d_1 = \frac{mg}{k}$ και κάποια στιγμή κατά την οποία ο δίσκος βρίσκεται στην πάνω ακραία θέση κόψουμε το νήμα :

α. Ο δίσκος Σ_1 θα συνεχίσει να ταλαντώνεται σε διαρκεί επαφή με το σώμα Σ_2 και με πλάτος ταλάντωσης $A' = \frac{d_1}{2}$

β. Ο δίσκος Σ_1 θα συνεχίσει να ταλαντώνεται σε διαρκεί επαφή με το σώμα Σ_3 και με πλάτος ταλάντωσης $A' = d_1$

1ο Διαγώνισμα στις ταλαντώσεις

γ.Ο δίσκος Σ_1 θα συνεχίσει να ταλαντώνεται και κάποια στιγμή πριν ολοκληρωθεί η πρώτη περίοδος μετά το κόψιμο του νήματος θα χαθεί η επαφή του με το σώμα Σ_3

I. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση

(Μονάδες 2)

II. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

(Μονάδες 6)

B3Γ. Αν $d_1 = \frac{mg}{k}$ και κάποια στιγμή κατά την οποία ο δίσκος βρίσκεται στην πάνω

ακραία αποσπάσουμε και απομακρύνουμε ακαριαία το σώμα Σ_2 :

α. Ο δίσκος Σ_1 θα συνεχίσει να ταλαντώνεται με το νήμα να παραμένει διαρκώς τεντωμένο και με πλάτος ταλάντωσης $A' = 2d_1$

β. Ο δίσκος Σ_1 θα συνεχίσει να ταλαντώνεται με το νήμα να παραμένει διαρκώς τεντωμένο και με πλάτος ταλάντωσης $A' = d_1$

γ. Ο δίσκος Σ_1 θα συνεχίσει να ταλαντώνεται και κάποια στιγμή πριν ολοκληρωθεί η πρώτη περίοδος μετά την απομάκρυνση του σώματος Σ_2 , το νήμα θα χαλαρώσει.

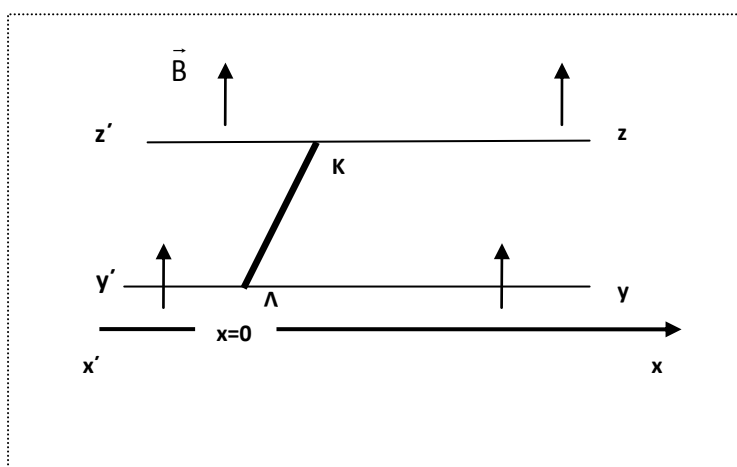
I. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση

(Μονάδες 2)

II. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

(Μονάδες 6)

B4. Δύο μονωτικές ράβδοι $z'z$ και $\psi'\psi$ είναι παράλληλες και οριζόντιες. Μια τρίτη, αγώγιμη ράβδος $K\Lambda$ μήκους ℓ μπορεί να κινείται μέσω δύο αβαρών αγώγιμων δακτυλίων παραμένοντας κάθετη και στους δύο παραπάνω μονωτικούς οδηγούς. Στο χώρο υπάρχει κατακόρυφο μαγνητικό πεδίο με φορά της έντασής του από την σελίδα προς τον αναγνώστη. Η ένταση του μαγνητικού πεδίου έχει μέτρο: $B = 1 - \beta x$ όπου β θετική σταθερά και x η τετμημένη κάθε σημείου του επιπέδου των δύο αγωγών. Αρχικά η ράβδος $K\Lambda$ ηρεμεί στη θέση $x=0$ (όπως φαίνεται στο σχήμα). Όταν διοχετεύσουμε στον αγωγό $K\Lambda$ ηλεκτρικό ρεύμα σταθερής έντασης I με φορά από το Λ προς το K η ράβδος εκτελεί κίνηση που είναι απλή αρμονική ταλάντωση παραμένοντας διαρκώς κάθετη στους μονωτικούς οδηγούς με σταθερά ταλάντωσης

α. $D = \beta I \ell$

β. $D = 2 \beta I \ell$

γ. $D = \frac{\beta I \ell}{2}$

I. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση

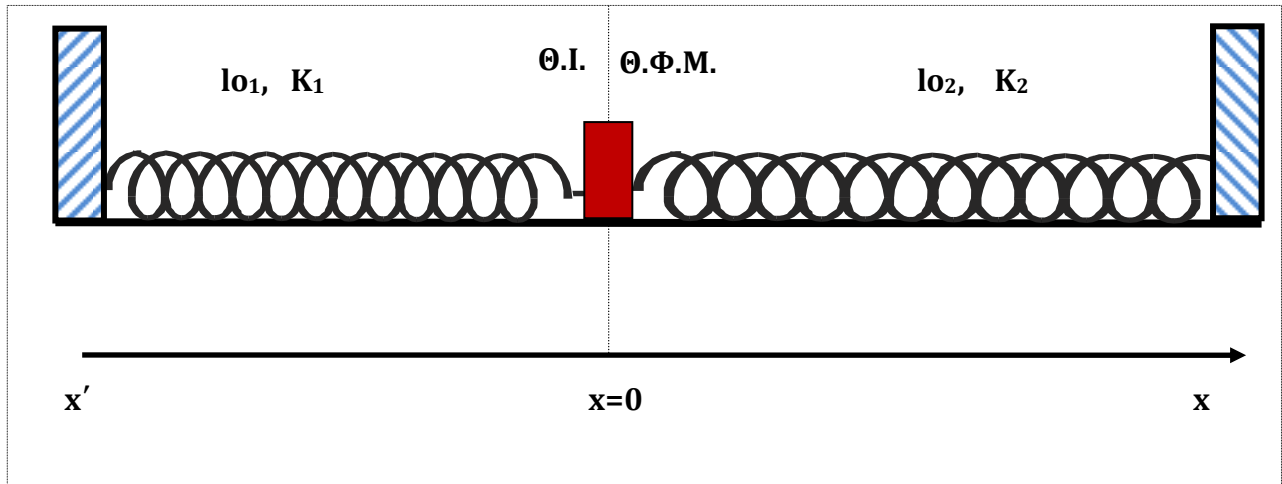
(Μονάδες 2)

II. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

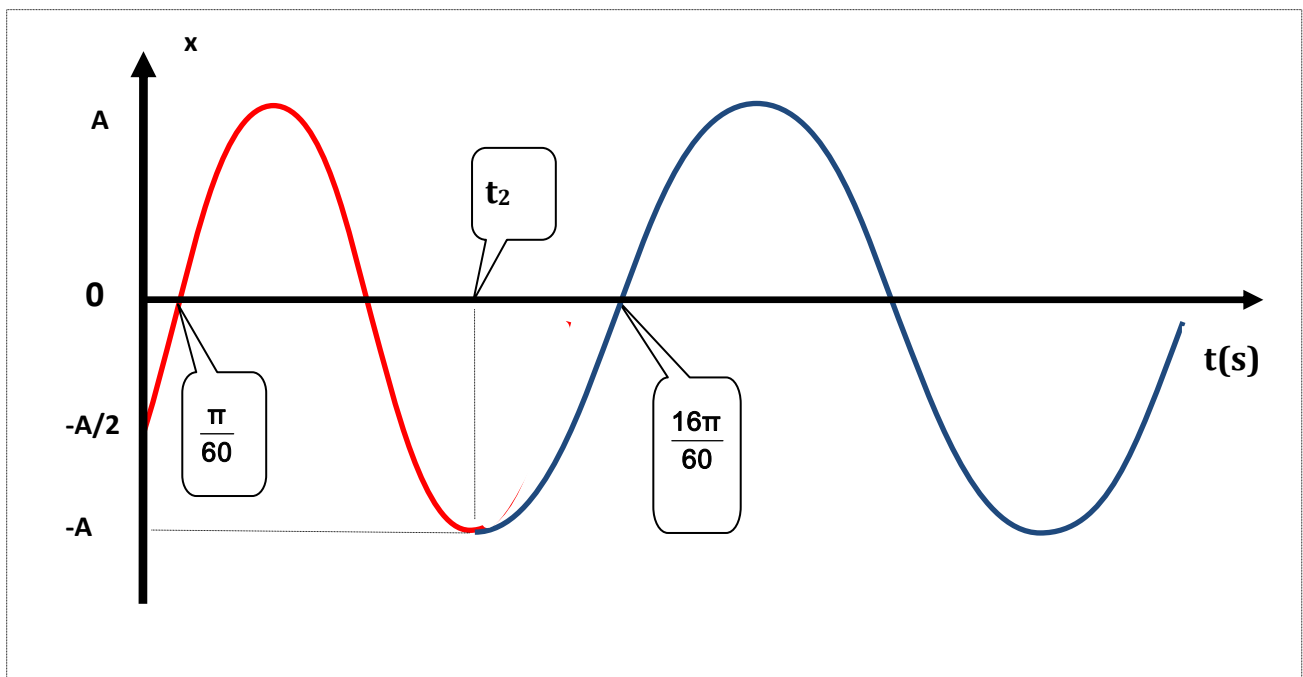
(Μονάδες 6)

ΘΕΜΑ Γ

Δύο οριζόντια ιδανικά ελατήρια έχουν σταθερές k_1 και k_2 αντίστοιχα και το ένα τους άκρο είναι στερεωμένο ακλόνητα σε τοίχο ενώ το δεύτερο ελεύθερο τους άκρου είναι σε επαφή το ένα με το άλλο, όπως φαίνεται στο σχήμα. Στα ελεύθερα άκρα των δύο ελατηρίων στερεώνου-

με μικρό κυβικό σώμα μάζας m . Εκτρέπομαι το σώμα από τη θέση ισορροπίας του κατά x_1 και τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$ του δίνουμε κατάλληλη οριζόντια ταχύτητα έτσι ώστε το διάγραμμα απομάκρυνσης- χρόνου για το σώμα να είναι αυτό το σχήματος. Η απομάκρυνση του σώματος μηδενίζεται για πρώτη φορά τη χρονική στιγμή $t_1 = \frac{\pi}{60} \text{ s}$ και τη χρονική στιγμή t_2 κατά την ο-

ποία το σώμα βρίσκεται σε ακραία θέση της ταλάντωσης το ελατήριο σταθεράς k_2 αποσυν-

1ο Διαγώνισμα στις ταλαντώσεις

δέεται από το σώμα και αποσύρεται από τον χώρο της ταλάντωσης. Ελάχιστα πριν την απόσύνδεσή του το ελατήριο αυτό είναι επιμηκυμένο και το ελατηρίου σταθεράς k_1 συσπειρωμένο. Η αποσύνδεση του ελατηρίου σταθεράς k_2 γίνεται ακαριαία από το σώμα και στη συνέχεια αυτό ταλαντεύεται δεχόμενο κατά την οριζόντια διεύθυνση μόνο την άσκηση της δύναμης από το ελατήριο σταθεράς k_1 . Τη χρονική στιγμή $t_3 = \frac{16\pi}{60} \text{ s}$ η απομάκρυνση του σώματος μηδενίζεται για τρίτη φορά.

Γ1. Να υπολογιστεί η αρχική φάση της ταλάντωσης (Μονάδες 4)

Γ2. Να υπολογιστεί η γωνιακή συχνότητα της ταλάντωσης και να γράφει η εξίσωση απομάκρυνσης χρόνου. Δίνεται η μέγιστη τιμή του ρυθμού μεταβολής της ταχύτητας του σώματος ίση με 20 m/s^2 (Μονάδες 6)

Γ3. Αν τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$ ο ρυθμός μεταβολής της κινητικής ενέργειας του σώματος έχει τιμή $\frac{dK}{dt} = 20\sqrt{3} \frac{\text{J}}{\text{s}}$ να υπολογιστεί η μάζα του σώματος καθώς και τη σταθερά επαναφοράς.

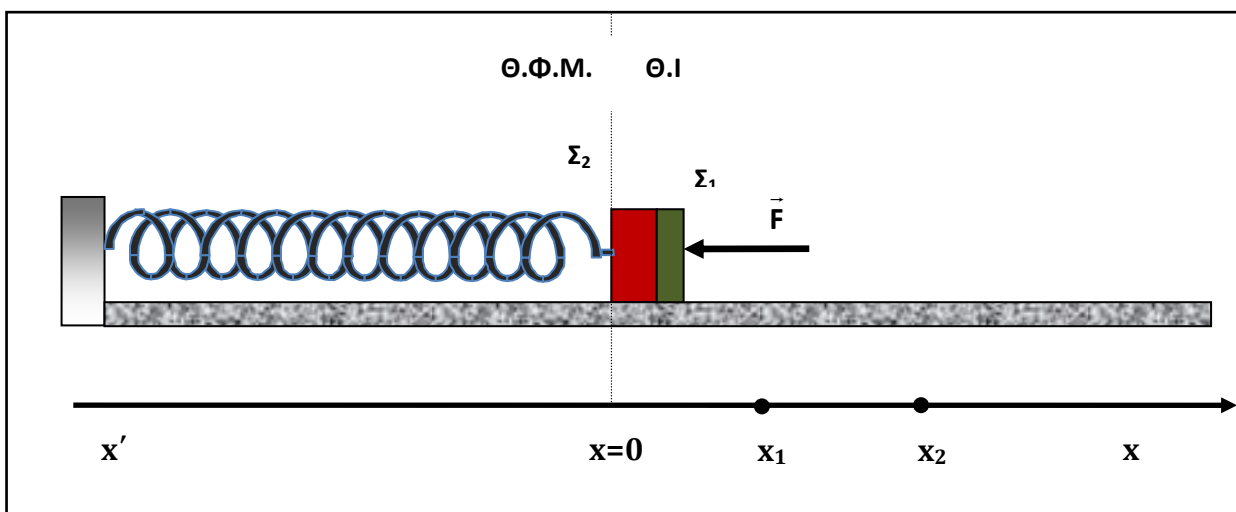
(Μονάδες 4)

Γ4. Να υπολογίσετε τις τιμές των σταθερών k_1 και k_2 των δύο ελατηρίων (Μονάδες 5)

Γ5. Να βρείτε την θέση του σώματος στον αρνητικό ημιάξονα, μετά την αποσύνδεση του ελατηρίου σταθεράς k_2 , στην οποία ο ρυθμός μεταβολής της δυναμικής ενέργειας της ταλάντωσης έχει τιμή $\frac{dU}{dt} = 2.5\sqrt{3} \frac{\text{J}}{\text{s}}$ (Μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Γ'

Ιδανικό ελατήριο σταθεράς k έχει το ένα του άκρο στερεωμένο σε τοίχο και στο άλλο του άκρο στερεώνεται σώμα Σ_1 μάζας $m_1 = 1 \text{ Kg}$. Το ελατήριο είναι οριζόντιο όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα. Σε επαφή με το σώμα Σ_1 , βρίσκεται δεύτερο σώμα Σ_2 , μάζας $m_2 = 3 \text{ kg}$. Ανάμεσα στα δύο σώματα παρεμβάλλεται αμελητέου πάχους αβαρής συγκολλητική ύλη. Ακόμη τα δύο

1ο Διαγώνισμα στις ταλαντώσεις

σώματα θεωρούνται ως υλικά σημεία και η αρχική τους θέση είναι η θέση φυσικού μήκους του ελατηρίου που είναι και η αρχή του οριζόντιου άξονα. Ασκούμε σταθερή οριζόντια δύναμη $\vec{F}$ στο σώμα Σ_2 με κατεύθυνση προς τα αριστερά συμπιέζοντας το ελατήριο μέχρι να φτάσουν τα σώματα στη θέση όπου μηδενίζεται η ταχύτητά τους και στη συνέχεια αποσύρουμε τη δύναμη αυτή. Κατά την παραπάνω κίνηση η δύναμη $\vec{F}$ παρήγαγε έργο ίσο με **6,5 J**. Μετά την απόσυρση της δύναμης $\vec{F}$ τα δύο σώματα αρχίζουν να εκτελούν απλή αρμονική ταλάντωση ως ένα ενιαίο σώμα, γύρω από την θέση ισορροπίας. Όταν φτάσουν στη θέση x_1 του θετικού ημιιάξονα, αυτά αποκολλώνται μεταξύ τους και το σώμα Σ_2 συνεχίζει την κίνηση του πάνω στο λείο οριζόντιο δάπεδο. Το σώμα Σ_1 παραμένει στερεωμένο στο άκρο του ελατηρίου, πραγματοποιώντας μία νέα ταλάντωση πλάτους **A**. Παρατηρούμε ότι το σώμα Σ_1 ηρεμεί στιγμιαία στη θέση του θετικού ημιιάξονα με συντεταγμένη $x_2 = 2x_1$. Το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από τη στιγμή που τα δύο σώματα αποκολλήθηκαν μέχρι να ηρεμήσει στιγμιαία το σώμα Σ_1 για πρώτη φορά, είναι ίσος με $\frac{\pi}{30} \text{ s}$.

Ζητούνται:

Γ'1. Η σταθερά k του ελατηρίου.

(Μονάδες 6)

Γ'2. Το πλάτος **A** της ταλάντωσης που πραγματοποιεί το σώμα Σ_1 μετά την αποκόλληση των δύο σωμάτων και να γραφεί η εξίσωση **απομάκρυνσης- χρόνου** για την ταλάντωση αυτή. Ως αρχή μέτρησης του χρόνου ($t_0 = 0$) να ληφθεί η στιγμή της αποκόλλησης των δύο σωμάτων.

(Μονάδες 7)

Γ'3. Η σταθερά ταλάντωσης του σώματος Σ_2 πριν την αποκόλλησή του από το Σ_1 καθώς και η αλγεβρική τιμή της δύναμης που ασκεί το σώμα Σ_1 στο σώμα Σ_2 ελάχιστα την αποκόλληση των δύο σωμάτων.

(Μονάδες 5)

Γ'4. Το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από τη στιγμή που ασκήσαμε τη δύναμη $\vec{F}$ στο σύστημα των δύο σωμάτων έως τη στιγμή που τα δύο σώματα έφτασαν στη θέση ισορροπίας τους πριν την αποκόλλησή τους.

(Μονάδες 7)

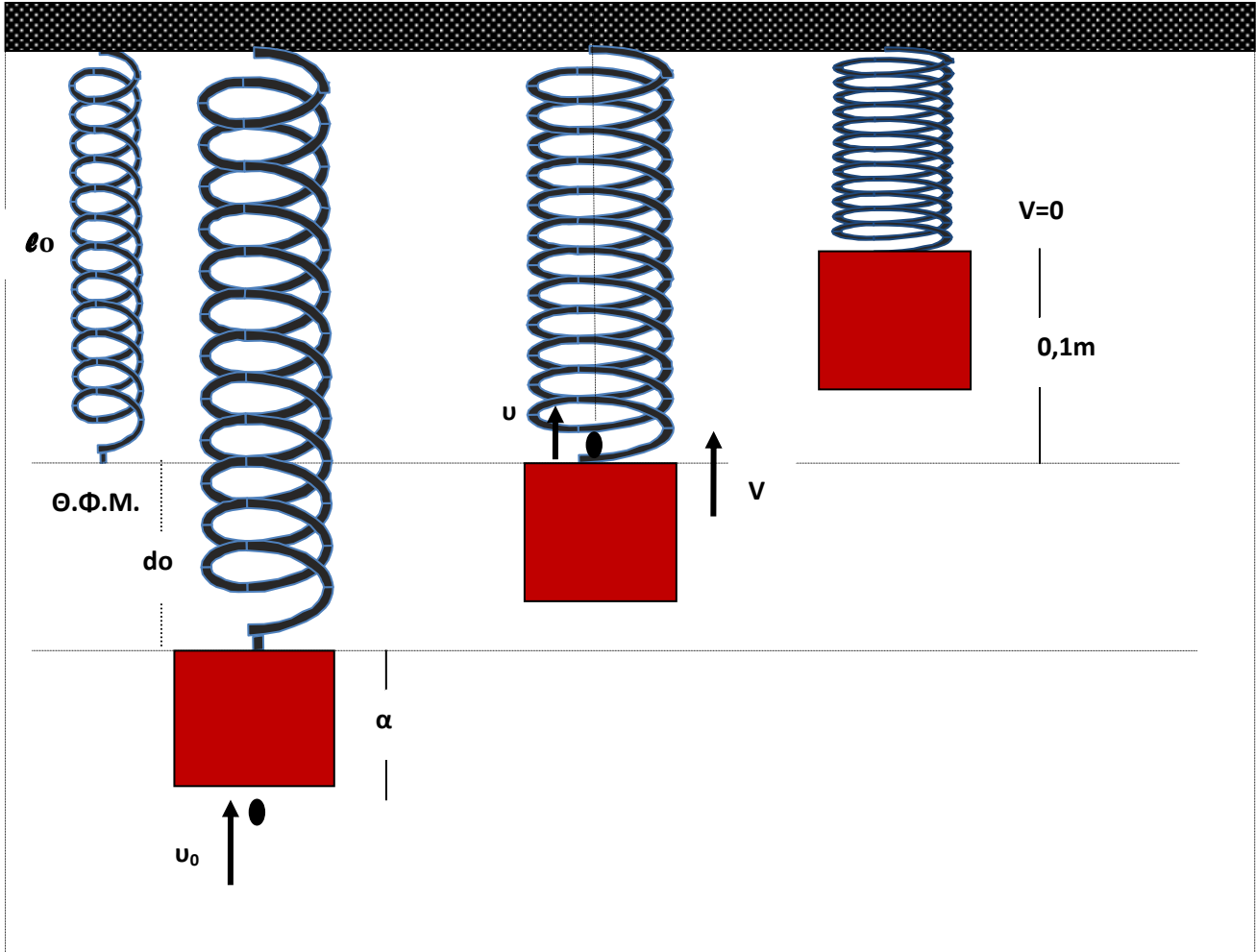
ΘΕΜΑ Δ

Ελατήριο σταθεράς k έχει το πάνω του άκρο στερεωμένο σε οροφή. Στο κάτω άκρο του ελατηρίου έχει στερεωθεί ένα κυβικό ομογενές σώμα Σ_1 μάζας $m_1 = 1 \text{ kg}$, ακμής $a = 0,1 \text{ m}$ το οποίο ισορροπεί. Δεύτερο σώμα Σ_2 , αμελητέων διαστάσεων, μάζας $m_2 = 1 \text{ kg}$ το οποίο κινείται κατακόρυφα προς τα πάνω, συναντά την κάτω έδρα του κυβικού σώματος με ταχύτητα μέτρου u_0 και αφού διαπεράσει το κυβικό σώμα, εξέρχεται από την πάνω έδρα του κυβικού σώματος με ταχύτητα u . Τη στιγμή που το σημειακό σώμα βγαίνει από την πάνω έδρα του κυβικού σώματος, το ελατήριο έχει αποκτήσει το φυσικό του μήκος. Μετά την έξοδο του σημειακού σώματος το κυβικό σώμα συνεχίζει την κίνηση του και ηρεμεί στιγμιαία για πρώτη φορά όταν το ελατήριο έχει υποστεί συσπίρωση κατά **0,1 m**. Δίνεται ακόμη $g = 10 \text{ m/s}^2$

1ο Διαγώνισμα στις ταλαντώσεις

Ζητούνται:

α. Να υπολογιστεί η σταθερά του ελατηρίου αν κατά τη διέλευση του μικρού σημειακού σώματος από το σώμα Σ_1 αυτό δέχεται σταθερή δύναμη αντίστασης από το Σ_1 μέτρου $F_1 = 20\text{N}$ με φορά προς τα κάτω. (Μονάδες 7)

β. Να γραφεί η εξίσωση της κινητικής ενέργειας του Σ_1 , μετά την ολοκλήρωσή της διέλευσης του Σ_2 από μέσα του, σε συνάρτηση με την απομάκρυνση από την θέση ισορροπίας του. Στη συνέχεια να αποδώσετε γραφικά την παραπάνω σχέση. (Μονάδες 7)

γ. Να υπολογιστεί η ταχύτητα με την οποία προσέκρουσε το σημειακό σώμα στην κάτω έδρα του Σ_1 αν είναι γνωστό ότι κατά την έξοδό τους από το Σ_1 η κινητική του ενέργεια είναι μειωμένη στο $1/4$ της τιμής που είχε ελάχιστα πριν συναντήσει το κυβικό σώμα. (Μονάδες 5)

δ. Να υπολογιστεί η συνολική θερμότητα η οποία παράχθηκε κατά την διέλευση του σημειακού σώματος μέσα από το Σ_1 . (Μονάδες 6)